

KATHOLIEK ONDERWIJS
VLAANDEREN

Leerplan Sociologie en Psychologie

Q & A
29 maart 2021

1

Even opfrissen

https://padlet.com/stephanie_rooms/c53ydhp516p5jdy

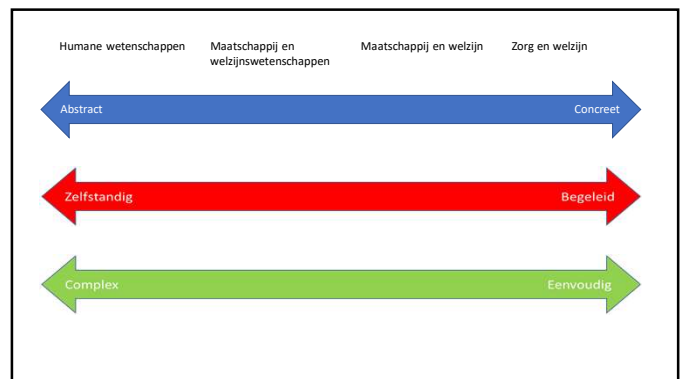
2

Matrix SO - ordeningskader voor studierichtingen -

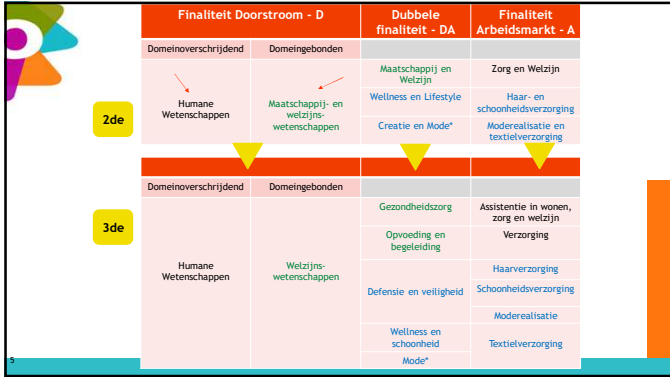
FINALITEIT DOMEIN	DOORSTROOM		DUBBEL D/A		ARBEIDSMARKT		Buso OV1 en OV2 Beschermd en beïrdemiteuf/ dagbesteding
	Domein- overschrijvend (tso)	Domein- gebonden (kso/tso)	(kso/tso)	(d)bo	Buso OV3		
Economie en organisatie							
Maatschappij en welzijn							
STEM							
Taal en cultuur							
Kunst en creatie							
Land- en tuinbouw							
Sport							
Voeding en horeca							

Studierichtingen

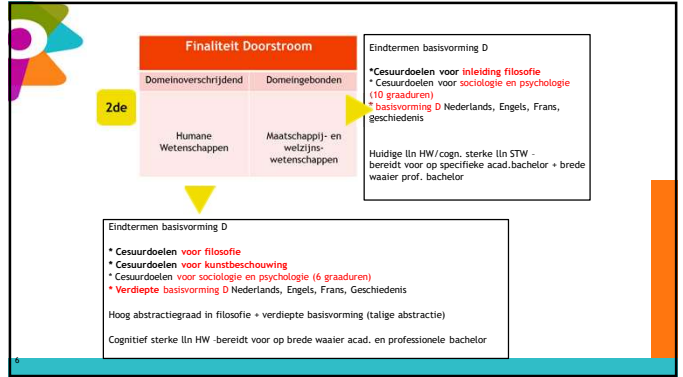
3

4

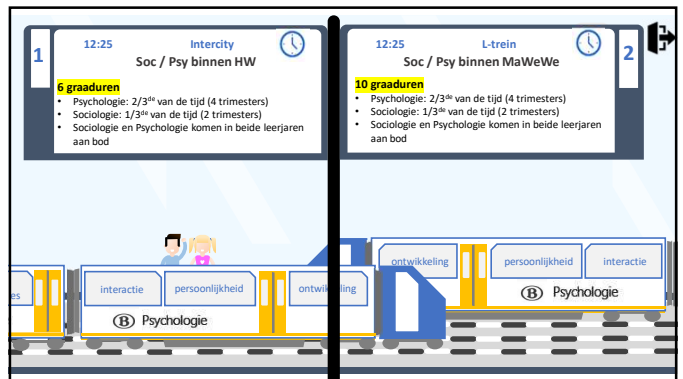
5

6

Algemene en specifieke vorming		K1	K2	Administratieve ondersteuning
Gedideneerd	1	1	1	Af Gedideneerd
Aanpakkunde	1	1	1	Af Aanpakkunde
Engels	3	2	2	Af Engels
Frans	4	4	4	Af Frans
Geschiedenis	2	2	2	Af Geschiedenis
Literairele opvoeding	2	2	2	Af Literairele opvoeding
MEAV	1	1	1	Af Beheersde vorming/Af Maatske opvoeding/Af Historische opvoeding
Natuurwetenschappen - Biologie	3	3	3	Af Biologie/Af Chemie/Af Fysica/Af Gedragwetenschappen/TV Openrunder/Af Psychologie/Sociologie
- Chemie	1	1	1	Natuurwetenschappen/TV Toegespste Biologie/TV Toegespste Chemie/TV Toegespste Fysica/TV Toegespste Natuurwetenschappen
- Fysica	1	1	1	Natuurwetenschappen
- Nederlands	4	4	4	Af Nederlands
- Wetenschappen	4	4	4	Af Nederlands
Gemeenschapelij/ functionel berpaan	1	1	1	Af Economie/TV Toegespste economie
Gemeenschapelij/ berpaan ICT	1	1	1	Af Maatschappelij/ vorming/Af Gedragwetenschappen/TV Openrunder/Af Psychologie/Sociologie
Rechtsbeschouwing	1	1	1	Af Beheersde vorming/Af Maatske opvoeding/Af Historische opvoeding
Filosofie	1	1	1	Af Economie/TV Toegespste economie
Sociologie & Psychologie	3	3	3	Af Biologie/Af Chemie/Af Fysica/Af Gedragwetenschappen/TV Openrunder/Af Psychologie/Sociologie
Totaal	31	31	31	

7

8

Situering in het leerpad 'Sociologie en psychologie'

1 WELKOM EN INTRODUCTIE

- Welkom
- Data sessies
- Praktische info

2 GENERIEKE SESSIE

- Doelen en inhoud
- Introductie in de nieuwe versplannen niveau's graad
- Achtergrondinformatie
- Verwerking

3 BASISSESSIE

- Doelen en inhoud
- Input
- Verwerking

4 VERDIEPENDE SESSIE

- Doelen en inhoud
- Input
- Verwerking

Input < Vorige **Zet op voltooid** Volgende >

Asynchrone opdracht

Ter voorbereiding van sessie 2 kan je in je vakgroep of individueel volgende asynchrone opdracht uitvoeren:

- Je neemt het studierichtingsprofiel door
- Je bekijkt de [ingangsdoelen presentatie](#). De plaats van een bepaalde studierichting en het bijbehorend leerplan worden hierin geduid.
- Je formuleert voor jezelf welke inzichten je meeneemt naar je eigen lespraktijk. Je bespreekt deze inzichten eventueel met je collega's uit de vakgroep. Je vult je inzichten en eventuele vragen aan in het [MS-Forms document](#). In de [online O/A sessie op 29 maart 2021 \(16.30 uur tot 18.30 uur\)](#) kan er ingegaan worden op vragen die op voorhand gesteld werden.

Synchrone sessie

Op volgende data kan je een online sessie volgen waarbij we het leerplan bespreken aan de hand van de [nuw online presentatie](#) uit de asynchrone opdracht. Via een [MS-Forms document](#) kan je daarna jouw vragen stellen die we meenemen naar de [online O/A sessie op 29 maart 2021 \(16.30 uur tot 18.30 uur\)](#).

- Online sessie 1: [24 februari 2021 van 16u tot 16u](#)
- Online sessie 2 (herhaling sessie 1): [1 maart 2021 van 16u30 tot 18u30](#)

9

Rubrieken

1. Leerlingenprofiel
2. Wie mag welk vak geven? Bekwaamheidsbewijzen
3. Didactisch materiaal
4. Inhoudelijke vragen over het leerplan sociologie en psychologie
5. Derde graad
6. Vragen over filosofie en kunstbeschouwing
7. Suggesties voor het complementair gedeelte
8. Link met MEAV
9. Overstappen binnen de finaliteit
10. Varia

10

1. Leerlingenprofiel Humane Wetenschappen & Maatschappij en Welzijnswetenschappen

- Interesse voor mensen en hoe ze binnen onze samenleving leven en functioneren.
- Interesse voor thema's zoals welzijn, agogiek, mens en samenleving.
- Meer willen weten over de ontwikkeling van de mens, de maatschappij, de mens en zijn gedrag.
- Geboeid door een wetenschappelijke blik op mens en maatschappij vanuit een kritische en onderzoekende houding.

Oriënteren naar finaliteit, ook voor D-finaliteit: niet op basis van één vak, v.b. wiskunde, maar de globale vorming.

Waar staat de leerling op het continuüm?

Het geheel van de vorming, dus niet 1 vak + ontwikkelingsgericht perspectief.

Basisoptie= oriënteren interessegebied, niet finaliteit.

11

1. Leerlingenprofiel Humane Wetenschappen

- Voor het geheel van de vorming inzicht tonen in complexe leerinhouden
- Vlot verbanden leggen tussen leerinhouden
- Logisch redeneren.
- Complexere leerinhouden in een beperkt tijdsbestek verwerven
- In staat zijn om op een analytische en wetenschappelijk manier te kijken naar mens en samenleving.
- Menswetenschappelijke en filosofische concepten hanteren op een abstracte manier.
- Zich willen verdiepen in filosofie, kunst, sociologie en psychologie
- Alle aspecten van het menselijk bestaan willen bestuderen en begrijpen

- Talige abstractie in het vak filosofie en in de verdiepte basisvorming Engels, Frans, Nederlands, geschiedenis.
- Domeinoverschrijvend (breedere vorming): het vak filosofie is ruimer dan inleiding in filosofie (= toegepast op context domein maatschappij en welzijn) + het vak kunstbeschouwing

12

1. Leerlingenprofiel Maatschappij en Welzijnswetenschappen

- Inzicht tonen in complexe leerinhouden
- Verbanden leggen tussen leerinhouden
- Logisch redeneren

vooral binnen de focus van het studiedomein en de studierichting.

- In staat om op een analytische en wetenschappelijk manier te kijken naar mens en samenleving.
- Menswetenschappelijke concepten op een abstracte manier hanteren.
- Willen verdiepen in sociologie en psychologie
- Alle aspecten van het menselijk bestaan willen bestuderen en begrijpen.

- Basisvorming Engels, Frans, Nederlands, geschiedenis. (Zelfde eindtermen basisvorming in D-finaliteit, zonder verdieping)
- Zelfde wiskunde
- Domeingebonden vorming: het vak 'Inleiding in filosofie' toegepast op context domein maatschappij en welzijn

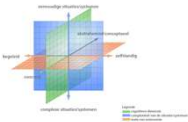
13

1. Instroom leerlingen

- Leerlingen met interesse voor mens en samenleving
- Sterk tot zeer sterk in vakken als geschiedenis, godsdienst, abstractieniveau talen

- Vanuit verschillende basisopties – geen voorafname voor de studierichtingen
  - Sommige leerlingen al wat geproefd van wat het domein Maatschappij en Welzijn kan bieden
- Heterogene instroom: anders dan vandaag?
  - Via didactische werkvormen vb. woordenwolk, verkennd gesprek... de voorkennis van leerling activeren, verkennen
  - Bieden van krachtige leeromgeving met aandacht voor differentiatie op 3 assen (zie ook eerste graad) = hedendaags onderwijs

Het leerplan verwijst onder 1.4 naar de verschillende beginsituatie van leerlingen vanuit de eerste graad, de thuissituatie en informeel leren en het, soms gedifferentieerd, op verder bouwen.

14

1. Instroom leerlingen

- Watervalstelsel?
- geen 'rangorde' in de finaliteiten
- Uitgangspunt= continuüm een horizontale lijn zonder waardeoordeel

De leerling kiest de richting waar zijn/haar talenten het meest kunnen ontplooiën.

15

Rubrieken

- Leerlingenprofiel
- Wie mag welk vak geven? Bekwaamheidsbewijzen
- Didactisch materiaal
- Inhoudelijke vragen over het leerplan sociologie en psychologie
- Derde graad
- Vragen over filosofie en kunstbeschouwing
- Suggesties voor het complementair gedeelte
- Link met MEAV
- Overstappen binnen de finaliteit
- Varia

16

2. Wie kan welk vak geven? Welke verloning?

• Op de website van [Katholiek Onderwijs Vlaanderen](#) vind je de administratieve vakbenamingen, waaraan bekwaamheden zijn gekoppeld door de [overheid](#).

• Vragen in verband met verloning als men lesgeeft in D/D&A: verloond als master of niet? [Uw salarisschaal](#) wordt bepaald op basis van je bekwaamheidsbewijs, je ambt, de graad, de onderwijsvorm en het onderwijsniveau.

Je kan ook altijd terecht op het [werkstation](#).

17

Rubrieken

1. Leerlingenprofiel
2. Wie mag welk vak geven? Bekwaamheidsbewijzen
3. Didactisch materiaal
4. Inhoudelijke vragen over het leerplan sociologie en psychologie
5. Derde graad
6. Vragen over filosofie en kunstbeschouwing
7. Suggesties voor het complementair gedeelte
8. Link met MEAV
9. Overstappen binnen de finaliteit
10. Varia

18

3. Didactisch materiaal

Komen er handboeken over de leerstof?

• Er komen handboeken door uitgeverijen

- Plantyn: FEL
- Averbode: Antropia met een pakket voor HW (3 leerwerkboeken) en een pakket MWW (2 leerwerkboeken)
- VAN IN: Agora

• Belangrijk bij het kritisch kijken naar een methode of eigen materiaal

- Wordt de methode gebruikt voor alle netten of alleen voor Katholiek Onderwijs Vlaanderen?
- In welke mate komen alle leerplandoelen aan bod? (leerinhouden en correct handlingswerkwoord/niveau; evenwichtig, voor HW ook de verdiepende doelen, ...)
- In welke mate wordt aandacht besteed aan de samenhang tussen sociologie en psychologie, zoals in het leerplan opgenomen is (en ruimer ook de samenhang binnen het specifiek gedeelte?)
- In welke mate wordt in didactiek een onderscheid gemaakt tussen HW en MWW?
- Vanuit welke focus vertrekken: verhalen, theorie, actus
- Kostprijs?
- ...

Is het mogelijk om studenten uit de lerarenopleidingen hoger onderwijs in te schakelen voor het ontwikkelen van didactisch materiaal?

• We bespreken dit met de verschillende opleidingen

19

3. Didactisch (beeld)materiaal

Het is moeilijk om aan digitaal beeldmateriaal te komen (ondanks het aanbod via verschillende bestaande kanalen). Zou het mogelijk zijn om via de pedagogische begeleidingsdienst een beeldbank op te zetten voor het vak?

- Aanbod verschillende kanalen nog even opsommen? Yammer, Archief voor onderwijs, Psychologie magazine, NPO2, Platformen om zelf met elkaar te delen...
- Later werk maken van een netwerk uit te bouwen om inspiratie te delen.
- Na de specifieke leerplanimplementatiesessies kan iedereen aangeven welke specifieke ondersteuning men nog wenst, ook over dit thema.

20

Rubrieken

1. Leerlingenprofiel
2. Wie mag welk vak geven? Bekwaamheidsbewijzen
3. Didactisch materiaal
4. **Inhoudelijke vragen over het leerplan sociologie en psychologie**
5. Derde graad
6. Vragen over filosofie en kunstbeschouwing
7. Suggesties voor het complementair gedeelte
8. Link met MEAV
9. Overstappen binnen de finaliteit
10. Varia

21

Overzicht leerplandoelen in samenhang

De mens en zijn ontwikkeling

LPD 4 De leerlingen analyseren de wisselwerking tussen de verschillende ontwikkelingsdomeinen per levenslooppfase
 LPD 3 De leerlingen lichten de fysieke, cognitieve, socio-emotionele ontwikkeling door de levenslooppfasen toe met inbegrip van de (senso)motorische ontwikkeling, cognitieve ontwikkeling (Piaget), gehechtheitsontwikkeling, identiteitsontwikkeling (Erikson) en morele ontwikkeling (Kohlberg)

LP2 De leerlingen lichten het begrip *gezondheidsstatus* toe met aandacht voor levenslooppfasen, ontwikkelingsdomeinen en invloed van *nature en nurture*

LPD 5 De leerlingen reflecteren over de wijze waarop zijzelf en anderen in de samenleving kijken naar verschillen in de ontwikkeling van mensen

LPD 6 De leerlingen analyseren de elementen van persoonlijkheid aan de hand van casussen
 LPD 7 De leerlingen bespreken een aantal eigenschappen van zichzelf met anderen adhv een reflectie-instrument

22

4. Inhoudelijke vragen over het leerplan

- Welke leerplandoelen zien we best in het 3de lj en welke leerplandoelen zien we best in het 4de lj?
- Het leerplan verplicht niet tot het volgen van een model, enkel het aan bod brengen van zowel leerplandoelen uit sociologie als psychologie in hetzelfde leerjaar wordt sterk geadviseerd.
- Als er een lineaire aanpak wordt voorgesteld en er zulke duidelijke opsplitsing is tussen psychologie en sociologie binnen het leerplan, alsook in te besteden lesuren, waarom mag het leerplan dan niet gerealiseerd worden binnen twee aparte vakken of gegeven worden door twee leerkrachten?
  - Die lineaire aanpak is niet dwingend, is suggestie
  - Niet de bedoeling om de lesuren op te splitsen. Het bewaken van de samenhang tussen sociologie en psychologie is makkelijker te verwezenlijken binnen 1 vak dan wanneer de wetenschappen zijn opgesplitst in 2 vakken
  - Bij rapportering wordt ook geadviseerd om het vak als eenheid te zien

23

4. Inhoudelijke vragen over het leerplan

- Kunnen we leerplandoelen ook projectmatig realiseren?
  - Projectmatig werken kan als één van de gebruikte werkvormen; toch is het leerplan niet projectmatig opgebouwd
  - Het leerplan biedt hiertoe verschillende mogelijkheden (zie ook verdiepende sessie) bijvoorbeeld:
    - LPD 1: leerlingen organiseren een thema vanuit perspectieven uit de psychologie en sociologie.
    - LPD 15: Leerlingen analyseren kenmerken van de hedendaagse samenleving aan de hand van sociologische begrippen.

24

4. Inhoudelijke vragen over het leerplan

- Hoe diep moeten we ingaan op de verschillende leerplandoelstellingen?
  - De uitwerking van een leerplandoel vertrekt vanuit het handelingswerkwoord (beheersingsniveau) en de inhoud die aan het leerplandoel vasthangt
  - De manier waarop je dit uitwerkt, de diepgang, ... bepaal je zelf /vakgroep
  - M.b.v. jaarplanning evenwichtige realisatie van het leerplan
  - Zie ook presentatie basissessie

25

4. Inhoudelijke vragen over het leerplan

- Wat is er nog gelijk tussen leerplan sociologie en psychologie en het leerplan humane wetenschappen?
  - Zie document
- Idem voor SW uit STW
  - Zie document

26

4. Inhoudelijke vragen over het leerplan

- Welk beheersingsniveau hoort bij de leerplandoelen?
  - De handelingswerkwoorden in de leerplandoelen sturen naar het beheersingsniveau
  - Wat vraagt het werkwoord dat de leerling kent/kan tonen? - Verdiepende sessie
- Concordantie eindtermen: de concordantie komt in het leerplan als de ET definitief zijn goedgekeurd

27

4. Inhoudelijke vragen over het leerplan

- Er ligt veel nadruk op reflecteren. Leren reflecteren is een doelstelling op zich. Hoe zien jullie de invulling hiervan? Wat wordt er juist verwacht van de leerlingen als het over reflecteren gaat? Moet dat binnen bepaalde reflectiemodellen?
    - Er zijn 2 leerplandoelen in verband met reflecteren
    - LPD 5 De leerlingen **reflecteren** over de wijze waarop zijzelf en anderen in de samenleving kijken naar verschillen in de ontwikkeling van mensen
    - LPD 7 De leerlingen **bespreken** een aantal eigenschappen van zichzelf met anderen adhv een reflectie-instrument
- Waar leerplan geen model aanreikt is er geen verplichting, eigen keuze.
Waar leerplan suggestie geeft is er keuze, vb. bij LPD 7 is suggestie: kwaliteitspel, Johari, Korthagen, Leary en Ofman

28

4. Inhoudelijke vragen over het leerplan

- Media, recht en politiek komen aan bod in het vak sociologie en psychologie. Is dit dan met dezelfde diepgang als nu, of wordt dat louter vanuit een sociologisch perspectief even aangeraakt?
- Het is eigenlijk eerder vanuit een sociologisch perspectief aanraken vb LPD13/14.
- In de (voorlopige) leerplannen is er (nog) niets terug te vinden over gedragsneurowetenschappen, in de opleiding psychologie komt dit steeds meer aan bod. Is dat iets dat in de derde graad nog aan bod komt?
- Bij de fysieke ontwikkeling van de mens kan je gedragsneurowetenschappen aan bod laten komen. (LPD4) ook LPD3 cognitieve ontwikkeling. Erik Scherder/ Jelle Joles

29

4. Inhoudelijke vragen over het leerplan

- Er zijn geen overkoepelende onderzoeksdoelstellingen humane wetenschappen meer klopt dit?
  - In het leerplan Sociologie en psychologie:
    - LPD 1/LPD9/LPD 15 zijn mogelijkheden specifiek te werken aan onderzoekscompetenties
    - Ook in het GFL verwijzing naar onderzoekscompetenties.
    - Het leerplan verwijst zelf naar doelen 4, 7 (psychologie) en 15 (sociologie) om aan onderzoeksvaardigheden en reflectie te doen (zie punt 3.5 Aandachtspunten)
- Zullen de specifieke onderzoekscompetenties in de 3de graad ook gerealiseerd moeten worden binnen de context van het vak psychologie/sociologie?
  - Leerplannen 3de graad nog uit te werken

30

4. Inhoudelijke vragen over het leerplan

- Wat is het advies m.b.t. de verdiepingdoelen in HW? Moeten die door elke leerling gehaald worden... Wat betekent dit voor het aanbrengen ervan (beperkt tijdsbestek) en voor de evaluatie?
  - Verschil leerplandoelen en verdiepingdoelen:
  - Leerplandoelen= materie voor deliberatie
  - Wanneer leerlingen de leerplandoelen bereiken is de oriëntering (studierichtingsprofiel) naar beide studierichtingen mogelijk
  - Verdiepingdoelen= materie voor oriëntering
  - In functie van succesvolle oriëntering naar de studierichting Humane wetenschappen aangewezen na te gaan hoe leerlingen in staat zijn de verdieping te verwerken (manier van denken, abstractieniveau).
  - Het advies tot oriëntering gebeurt niet enkel op basis van dit vak, maar vanuit het geheel van de vorming. (zie aandachtspunten 3.5)
  - Verdiepend werken kan je op volgende mogelijkheden:
    - **via verdiepingdoelen,**
    - met behulp van verdiepende werken bij de leerplandoelen,
    - door vakoverschrijdend te werken op basis van de samenhang en relatie tussen:
    - doelen van de andere vakken van het specifiek gedeelte, bv. filosofie, kunstbeschouwing,
    - doelen van de vakken van de basisvorming zoals Nederlands, Frans, Engels, Wiskunde.

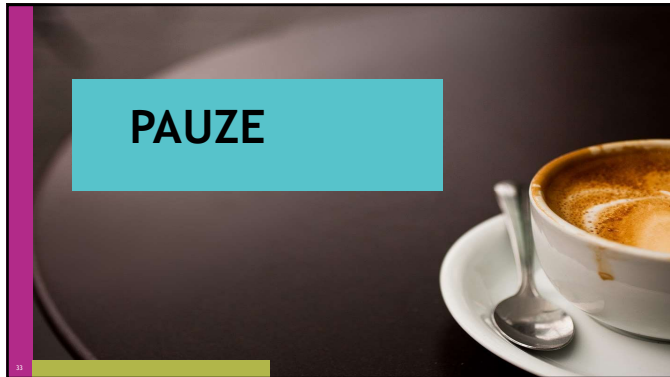
31

4. Inhoudelijke vragen over het leerplan

- Differentiatie in functie van het leerproces en het succesvolle oriënteren - belang geheel van de vorming
- Hoe belangrijk zijn deze doelen voor de evaluatie?
  - Oriëntering naar de derde graad toe. Kijken of abstractieniveau ok is, kijken naar verdieping, kijken naar het geheel van de vorming...
  - Verdiepingdoelen zijn geen materie voor deliberatie, wel voor oriëntatie
- Hoe in M&W 5 uur verwerken zonder verdiepingdoelen?
  - Trager tempo en meer opbouwend vanuit concreet materiaal.
- Worden er aparte bundels voorzien voor de verdiepingdoelen?
  - Geen aparte bundels. Hoort bij materiaal. - differentiëren is inherent aan een krachtige leeromgeving die verder bouwt op de beginsituatie van leerlingen in functie van het leerproces, toekomstgericht

32

33

Rubrieken

1. Leerlingenprofiel
2. Wie mag welk vak geven? Bekwaamheidsbewijzen
3. Didactisch materiaal
4. Inhoudelijke vragen over het leerplan sociologie en psychologie
- 5. Derde graad**
6. Vragen over filosofie en kunstbeschouwing
7. Suggesties voor het complementair gedeelte
8. Link met MEAV
9. Overstappen binnen de finaliteit
10. Varia

34

5. Derde graad

Wat wordt er precies bedoeld met het verschil tussen de focus op klassiek onderzoek/klassieke theorieën in de tweede graad tegenover de focus op psychologische en sociologische theorieën in de derde graad?

Hoe moeten we dat invullen en wat zegt dit over de aanpak in beide graden?

- Klassiek onderzoek (2de graad) verwijst naar de basisvaardigheden om aan onderzoek te doen:
  - vb. GVUR-methode
  - wat is psychologie/sociologie/sociale psychologie?
  - Wat is een onderzoeksvraag?
  - Welke soorten onderzoeksvragen zijn er?
  - Welke zijn de stappen in het onderzoek?
  - Wat is onderscheid tussen sociale en exacte wetenschappen?
  - ...
- Analyse van sociologische en psychologische theorieën (3de graad):
  - Bij psychologie: als je bijvoorbeeld over het behaviorisme zou spreken gaan we dit grondig analyseren
  - Bij sociologie: als je bijvoorbeeld sociale ongelijkheid op basis van de theorie van Weber zou onder de loep nemen.
- Conclusie:
  - In de tweede graad is het echt basisvaardigheden verwerven en de bouwstenen van onderzoek onder de knie krijgen
  - In de derde graad moeten in in staat zijn om wetenschappelijk onderzoek te onderscheiden van voorwetenschappelijk onderzoek, dit begrijpen en analyseren om ermee aan de slag te gaan.
  - Bijvoorbeeld:
    - in tweede graad leer je wie Pavlov is en wat zijn theorie inhoudt
    - in derde graad verdiep je je in de theorie van Pavlov, je vergelijkt bijvoorbeeld de theorie met andere behavioristen en onderzoekers en je leert hoe de theorie van Pavlov kan gebruikt worden in andere domeinen (vb. economie als je twee stimuli met elkaar kan linken om iets te verklaren)

35

5. Derde graad

- Waarom verandert MaWeWe in de 3de graad van naam naar Welzijnswetenschappen?
- Geen duidelijke reden.
- Welke zijn de thema's in de derde graad?
  - Orthopedagogie
  - recht / sociaal recht
  - politiek
  - voor psychologie eerder vergelijken van theorieën en de transfer maken naar de actualiteit. vb. persoonlijkheid dan ga je in de derde graad verschillende theorieën vergelijken en vb zien hoe persoonlijkheidstheorieën aangewend worden in sollicitaties, onderzoek, bij de politie: criminologie etc..
  - communicatiewetenschappen
- Beheersingsniveau leerplannen verschil accenten daarin tweede en derde graad
- Leerplan derde graad moet nog uitgewerkt worden
- De beheersingsniveau van de specifieke eindtermen geven wel al een zicht op de verwachtingen over het niveau

36

5. Derde graad

Wat komt in de 3de graad, welke info moeten we zeker weten in functie van de 2de graad?

SPET Gedragwetenschappen: algemene gedragwetenschappen

- De leerlingen analyseren per levensloofase de domeinen van ontwikkeling aan de hand van ontwikkelingspsychologische theorieën (gedeeltelijk opgenomen in cesuurdool)
- De leerlingen reflecteren over sociaal gedrag aan de hand van sociaalpsychologische theorieën (gedeeltelijk opgenomen in cesuurdool)
- De leerlingen analyseren persoonlijkheid aan de hand van persoonlijkheidstheorieën (gedeeltelijk opgenomen in cesuurdool)
- De leerlingen hanteren interpersoonlijke communicatiekaders in een gesprekscontext (gedeeltelijk opgenomen in cesuurdool)
- De leerlingen reflecteren over opvoeding aan de hand van pedagogische modellen
- De leerlingen beschrijven bijzondere contexten en de impact ervan op opvoeding en ondersteuning
- De leerlingen bespreken met medeleerlingen een aantal eigenschappen van zichzelf aan de hand van een reflectie-instrument (cesuurdool)

37

5. Derde graad

SPET Sociale wetenschappen: samenleving en politiek

- De leerlingen reflecteren over politieke processen en instituties en de interactie ertussen op lokaal, nationaal en internationaal niveau
- De leerlingen analyseren kenmerken van hedendaagse samenlevingen en de dynamiek ervan in die samenlevingen aan de hand van sociologische begrippen en theorieën (gedeeltelijk opgenomen in cesuurdool)
- De leerlingen reflecteren over maatschappelijke vraagstukken aan de hand van aangereikte kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksresultaten, met aandacht voor ruimte en historische achtergronden.

SPET Sociale wetenschappen: communicatiewetenschappen

- De leerlingen reflecteren over communicatie en over media aan de hand van theorieën uit de communicatiewetenschappen
- De leerlingen analyseren waarom en hoe verschillende stakeholders gemedieerde massacommunicatie inzetten
- De leerlingen beoordelen op een onderbouwde manier effecten van gemedieerde massacommunicatie op de maatschappij en op zichzelf

38

5. Derde graad

SPET Sociale wetenschappen: aspecten van recht

- De leerlingen reflecteren over de werking van de rechterlijke macht en justitie aan de hand van aangereikte bronnen met betrouwbare juridische informatie
- De leerlingen illustreren juridische vormen van conflictoplossing
- De leerlingen onderscheiden deontologische aspecten van domeinspecifieke beroepen en organisaties

39

5. Derde graad

De onderdelen politiek/economie/recht/media zullen in de tweede graad nog maar beperkt aan bod komen binnen het leerplan Sociologie/psychologie. Is dit in de derde graad ook het geval?

- Een overzicht van de SPET laat zien dat er in de 2de graad via de cesuurdelen vooral gefocust wordt op de algemene gedragwetenschappen (ontwikkelingspsychologie, persoonlijkheidsvorming en sociale psychologie) en in beperktere mate op sociale wetenschappen
- In de derde graad zullen nog heel wat extra SPET aan bod komen:
  - SPET Sociale wetenschappen: samenleving en politiek
  - SPET Sociale wetenschappen: communicatiewetenschappen
  - SPET Sociale wetenschappen: aspecten van recht

40

Rubrieken

1. Leerlingenprofiel
2. Wie mag welk vak geven? Bekwaamheidsbewijzen
3. Didactisch materiaal
4. Inhoudelijke vragen over het leerplan sociologie en psychologie
5. Derde graad
6. Vragen over filosofie en kunstbeschouwing
7. Suggesties voor het complementair gedeelte
8. Link met MEAV
9. Overstappen binnen de finaliteit
10. Varia

41

6. Vragen over filosofie en kunstbeschouwing

- (Inleiding in de) Filosofie en Kunstbeschouwing zijn aparte leerplannen met een eigen leerpad en pedagogisch begeleiders
  - Filosofie in HW: leerpad en leerplan (wachtwoord ontwerp leerplan)
  - Inleiding in de filosofie in MWW: leerpad en leerplan (wachtwoord ontwerp leerplan)
  - Kunstbeschouwing: leerpad en leerplan (wachtwoord ontwerp leerplan)
- Raakvlakken tussen het leerplan Sociologie en Psychologie en andere leerplannen
  - Zie document met overzicht samenhang leerplannen in de tweede graad
  - Staan bij de betreffende leerplandoelen vermeld

42

6. Vragen over filosofie en kunstbeschouwing

Kunstbeschouwing en het luik artistieke vorming vertoont toch wel gelijkenissen, of zie ik dat fout? Kunnen de doelstellingen van dat luik gerealiseerd worden in de lessen kunstbeschouwing in HW?

- Het zijn twee aparte leerplannen: Kunstbeschouwing legt eerder de focus op het kunsthistorische perspectief en artistieke vorming vertrekt vanuit beschouwen naar creëren.
- We verwijzen naar de specifieke sessies van Kunstbeschouwing en MEAV/Artistieke vorming.

Is artistieke vorming een luikje dat vergelijkbaar is met het huidige PO, en dus eerder praktisch van insteek? Of geldt dit enkel daar waar het over "creëren" gaat - en is MEAV eigenlijk eerder als theoretisch vak bedoeld?

- We verwijzen naar de sessies.

43

6. Vragen over filosofie en kunstbeschouwing

Kunnen we ervoor kiezen om filosofie enkel in het 4de jaar aan te bieden?

- Er wordt voor filosofie en inleiding op de filosofie in beide studierichtingen 3 graduren voorzien: elke school is vrij in het organiseren van deze graduren.
- Filosoferen vereist het kunnen denken en overschouwen op een heel specifieke manier.
  - Leerlingen moeten tijd krijgen om te groeien
  - Leerlingen moeten kansen krijgen om te kunnen besluiten of dit graag een deel uitmaakt van de opleiding.
- Verwijzen naar specifieke sessies:
  - 1e jaar: 4.2 (Wat is filosofie) en 4.3 (Wat is de mens)
  - Geen strikte scheiding: bv. mens en dier = ook ecofilosofie (LPD 16 toekomst wereld)
  - 2e jaar: 4.4 (zijnsleer, kenleer en wetenschapsfilosofie) + moraalfilosofie + sociale en politieke filosofie
  - In het leerplan staan LPD 1-7 vermeld als overkoepelende doelen. Die behandelen en evalueer je dus het best in samenhang met alle thema's: 4.2 tot 4.6 (dus in 3e en in 4e jaar: Wat is filosofie; Wat is de mens enz.)

44

6. Vragen over filosofie en kunstbeschouwing

Voor filosofie is het niet evident om deze inhoud voor 14/15-jarigen binnen het kader van een éénuursvak zinvol in te vullen.

- Er zijn ook andere organisatiemodellen mogelijk
  - Bv. 2 uur om de 2 weken in het 3de lj
  - Bv. 2 uur/week in het 3de lj in semester 1

45

Rubrieken

1. Leerlingenprofiel
2. Wie mag welk vak geven? Bekwaamheidsbewijzen
3. Didactisch materiaal
4. Inhoudelijke vragen over het leerplan sociologie en psychologie
5. Derde graad
6. Vragen over filosofie en kunstbeschouwing
7. Suggesties voor het complementair gedeelte
8. Link met MEAV
9. Overstappen binnen de finaliteit
10. Varia

46

7. Suggesties voor het complementair gedeelte

Hoe mogen we de complementaire uren invullen?

Modellessentabel 2de graad	Humane Wetenschappen	Maatschappij- en wetenschapswetenschappen
Algemene Vorming	50 graaduren (26-24)	45 graaduren (23-22)
Specifiek gedeelte	12 graaduren (5-7)	13 graaduren (6-7)
Complementair gedeelte	2 graaduren (1-1)	6 graaduren (3-3)

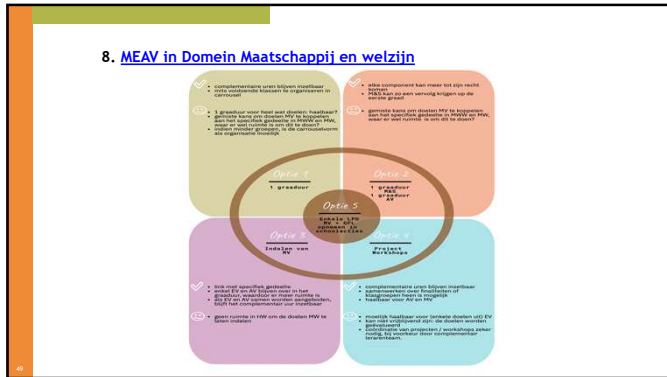
- Vrije keuze van school
- Keuze in functie van
  - (Opvoedings)project
  - Remediering, uitbreiding, verdieping van de algemene vorming of het specifiek gedeelte
  - Eigen sterktes waarop de school wil inzetten en waardoor de school zich wil/kan profileren
  - GFL en GLI: in afstemming met wat hierrond in de 1ste graad werd gedaan
  - MEAV

47

7. Suggesties voor het complementair gedeelte

- Keuze in functie van
  - (Opvoedings)project
  - Remediering, uitbreiding, verdieping van de algemene vorming of het specifiek gedeelte
    - Bv: het versterken van een richting,
    - Bv: inspelen op het profiel van leerlingen
    - Bv: groepen willen samen zetten
    - Bv: nog niet zeker welke (geprogrammeerde) richtingen te mogen inrichten
    - Bv: vakoverschrijdend projectwerk om bv. aan onderzoek te kunnen doen (GFL) of om het specifiek gedeelte nog concreter te kunnen kaderen
    - Bv: extra uur Frans of Natuurwetenschappen (uitbreiding basisvorming of meer focus op inhouden in focus op vervolgopleidingen)
  - Eigen sterktes waarop de school wil inzetten en waardoor de school zich wil/kan profileren
  - GFL en GLI: in afstemming met wat hierrond in de 1ste graad werd gedaan
    - Bv: stevige basis gelegd om op verder te bouwen
    - Bv: sterke integratie gebruik van laptop in de vakken
    - Bv: ...
- MEAV

48

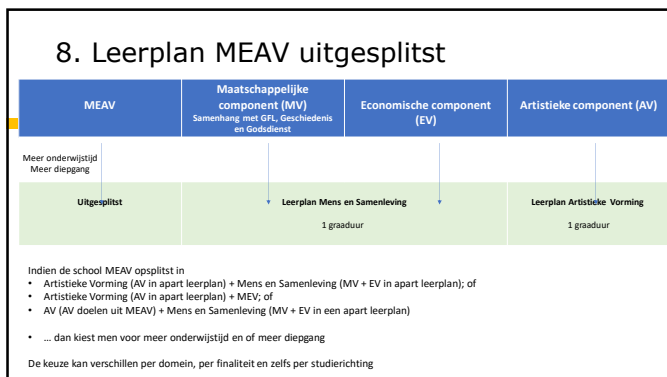

49

8. Leerplan MEAV: vergelijking HW, MWW en MW?

MEAV	Maatschappelijke component (MV) Samenhang met GFL, Geschiedenis en Godsdienst (link Mieke?)	Economische component (EV)	Artistieke component (AV)
Humane Wetenschappen (DO)	7 doelen niet opgenomen in Soc/Psy	7 doelen	7 doelen
Maatschappij en welzijnwetenschappen (DG)	7 doelen niet opgenomen in Soc/Psy wel ruimte om te laten indalen	7 doelen	7 doelen
Maatschappij een welzijn (D/A)	7 doelen opgenomen in het vak Maatschappij & welzijn (behalve LPD 5)	5 doelen Waarvan slechts 3 doelen identiek aan HW en MWW (andere verschillen in beheersingsniveau/inhoud) In vgl met D-finaliteit, geen doelen over werking van ondernemingen en organisaties	7 doelen Link met specifiek gedeelte?

50

51

- ### 8. Link met MEAV
- MEAV is een apart leerplan met een eigen leerpad en verschillende pedagogisch begeleiders – 3 componenten (voor artistieke vorming en economische vorming regionale begeleiders)
    - **Leerpad** MEAV
  - Raakvlakken tussen het leerplan Sociologie en Psychologie en MEAV of Mens en Samenleving
    - komt in latere sessies aan bod.
    - In het leerplan vind je verwijzingen bij de betreffende leerplandoelen
    - Zie document met vergelijkingen leerplannen in de tweede graad + document met vergelijking MEAV en Mens & samenleving

52

Rubrieken

1. Leerlingenprofiel
2. Wie mag welk vak geven? Bekwaamheidsbewijzen
3. Didactisch materiaal
4. Inhoudelijke vragen over het leerplan sociologie en psychologie
5. Derde graad
6. Vragen over filosofie en kunstbeschouwing
7. Suggesties voor het complementair gedeelte
8. Link met MEAV
9. Overstappen binnen de finaliteit
10. Varia

53

9. Overstappen binnen de finaliteit

- Kan je van Maatschappij en Welzijnswetenschappen overstappen naar Humane Wetenschappen?
  - Zal mogelijk zijn voor een aantal leerlingen, uiteraard niet voor alle leerlingen. Goed het profiel van de leerling nagaan, dat toch verschillen kent
    - Sterk wetenschappelijk analytisch abstract denken
    - Verdiepte basiforming voor Engels/Frans en Geschiedenis
  - Met team nagaan of remediatie nodig zal zijn om de hiaten weg te werken
    - Kunstbeschouwing
    - Filosofie
    - Verdiepte basiforming

Finaliteit Doorstroom - D		Dubbele finaliteit - DA	Finaliteit Arbeidsmarkt - A
Domelnoverschrijdend	Domelingebonden		
Humane Wetenschappen	Maatschappij- en welzijnswetenschappen	Maatschappij en Welzijn Wellness en Lifestyle Creatie en Mode*	Zorg en Welzijn Haar- en schoonheidsverzorging Moderealisatie en textielverzorging
Humane Wetenschappen	Welzijnswetenschappen	Gezondheidszorg Opvoeding en begeleiding Defensie en veiligheid Wellness en schoonheid Mode*	Assistentie in wonen, zorg en welzijn Verzorging Haarverzorging Schoonheidsverzorging Moderealisatie Textielverzorging

54

9. Overstappen binnen de finaliteit

- Kan je van Humane Wetenschappen naar Welzijnswetenschappen?
  - Geen probleem

Finaliteit Doorstroom - D		Dubbele finaliteit - DA	Finaliteit Arbeidsmarkt - A
Domelnoverschrijdend	Domelingebonden		
Humane Wetenschappen	Maatschappij- en welzijnswetenschappen	Maatschappij en Welzijn Wellness en Lifestyle Creatie en Mode*	Zorg en Welzijn Haar- en schoonheidsverzorging Moderealisatie en textielverzorging
Humane Wetenschappen	Welzijnswetenschappen	Gezondheidszorg Opvoeding en begeleiding Defensie en veiligheid Wellness en schoonheid Mode*	Assistentie in wonen, zorg en welzijn Verzorging Haarverzorging Schoonheidsverzorging Moderealisatie Textielverzorging

55

9. Overstappen over de finaliteit

- Kan je van Humane Wetenschappen en Maatschappij- en welzijnswetenschappen overstappen naar de D/A finaliteit?
  - Indirecte zorg komt in de D/A volledig aan bod in de 2de graad
  - Na uitstroom in 3de graad blijf dit op OKA, de vervolgoledingen die gekozen worden zijn wel 'enger' dan na de D-finaliteit
  - Kiezen voor een studierichting in de D/A finaliteit = kiezen voor
    - Stellige theoretische basisonen de D
    - Praktijkveraringen gezien de A, gerelateerd aan de opleidingsrichting

Finaliteit Doorstroom - D		Dubbele finaliteit - DA	Finaliteit Arbeidsmarkt - A
Domelnoverschrijdend	Domelingebonden		
Humane Wetenschappen	Maatschappij- en welzijnswetenschappen	Maatschappij en Welzijn Wellness en Lifestyle Creatie en Mode*	Zorg en Welzijn Haar- en schoonheidsverzorging Moderealisatie en textielverzorging
Humane Wetenschappen	Welzijnswetenschappen	Gezondheidszorg Opvoeding en begeleiding Defensie en veiligheid Wellness en schoonheid Mode*	Assistentie in wonen, zorg en welzijn Verzorging Haarverzorging Schoonheidsverzorging Moderealisatie Textielverzorging

56

Rubrieken

1. Leerlingenprofiel
2. Wie mag welk vak geven? Bekwaamheidsbewijzen
3. Didactisch materiaal
4. Inhoudelijke vragen over het leerplan sociologie en psychologie
5. Derde graad
6. Vragen over filosofie en kunstbeschouwing
7. Suggesties voor het complementair gedeelte
8. Link met MEAV
9. Overstappen binnen de finaliteit
10. Varia

57

57

10. Varia

- Wordt er gedacht aan overkoepelende coördinatie-uren over de scholengemeenschap heen?
  - Wat wordt bedoeld? TAC? PV-uren genereren geen uren hiervoor.
  - Niet anders dan voor ander leerplan in D-finaliteit
  - Geen 'geïntegreerd' leerplan
  - school/scholengemeenschap vrij om uren te gebruiken als coördinatie-uren
  - Meerwaarde?
- Voor GFL en GLI(CT) zijn er geen uren voorzien – idem eerste graad
  - Verantwoordelijkheid van team/iedereen; niet in 1 vak te realiseren
  - Men kan ICT complementair inrichten als vak of via projecten.
  - ICT ook in vakken

58

58

10. Varia

Op de pro-website: zie ook linken in de powerpoint presentatie.

- [Modernisering so tweede en derde graad \(katholiekonderwijs.vlaanderen\)](#)
- [Basisinformatie \(katholiekonderwijs.vlaanderen\)](#)
- [Ondersteunende documenten \(katholiekonderwijs.vlaanderen\)](#)
- [Studierichtingsprofielen \(katholiekonderwijs.vlaanderen\)](#)
- [Administratieve vakbenamingen 2de graad - 210108 \(katholiekonderwijs.vlaanderen\)](#)
- [Complementair gedeelte 2de graad - 201112 \(katholiekonderwijs.vlaanderen\)](#)
- [Onderscheid leerplannen basisvorming 2de graad - 210211.pdf \(katholiekonderwijs.vlaanderen\)](#)

59

59

- https://padlet.com/stephanie_rooms/ewghz0plnf67cf8

60

60